

דברים פרשת ראה פרק יד פסוק כב - כד 1.

(כב) עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל־תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה

(כג) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר־יִבְחָר לְשָׂכַן שְׁמוֹ שָׁם מֵעֶשֶׂר דָּגוּל תִּירְשֶׁן וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹלֶיךָ בְּקֶרֶב וּצְאֵנְךָ לִמְעַן תִּלְמַד לִירְאָה) אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים

2. מעין בית השואבה

איזהו עשיר השמח בחלקו, ר"ל שיספיק לו במה שהמציא לו זמנו, ולא יכאב במה שלא המציא לו וכו', עכ"ל.

וכן נראה לפרש במה שאמרו עשר בשביל שתתעשר, שהכוונה היא שיגיע למדה זו להיות שמח בחלקו, שהרי זה עצמו הוא ענין המעשר, להשיג גבול לחמדתו ולחלק מטובו לאחרים, ובשביל זה זוכה לעשירות האמיתית. ובה יש לבאר מאמרם ז"ל (תענית ט.) על הכתוב במלאכי (ג') "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגוי והריקותי לכם ברכה עד בלי די", מאי עד בלי די, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, כלומר העשירות הבאה על ידי נתינת המעשר היא הכח לומר "די", שמספיק לו במה שהמציא לו זמנו.

ואגב, אורחין נבאר לשון "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די", אשר כבר העירו המפרשים שאין משתמשים בהשפתיים בחיתוך מלת "די". ויתכן שהכוונה שבעת צרה צועקים "וי" אשר היא ממוצא השפתיים, ומרוב התלאות עלול שיבלו השפתיים מלומר "וי", ואמר הנביא שיהיו ימים שיסיר הקב"ה ממנו יגון ואנחה ועוד לא ישמע שוד ושבר ולא יבלו השפתיים מלומר "וי", אלא שבמקומם יאמרו "די" מרוב הברכה שיקבלו מהקב"ה.

3. העמק דבר דברים פרשת ראה פרק יד פסוק כג

(כג) מעשר דגן תירשך ויצהרך. לדעת הגאונים והרמב"ם יש להבין מדוע דייק הכתוב כאן לפרש דגן וגו', אף על גב שביארנו בספר במדבר י"ח י"ב דבכלל דגן כל דמידגן במשמע זרעים ופירות האילן, לאפוקי משקה אינו מידגן, ומש"ה פירש הכתוב תירוש שהוא משקה יין ויצהר שהוא שמן, מכל מקום למאי פירש הכתוב בזה המקרא הני תלתא, וגם קשה הא דכתיב כאן בענין דמעשר ובכרת בקר וצאנך. שהוא מאכל כהנים ולא בעלים, ואי נימא דאגב מעשר כתיב בכורות באכילה בירושלים, אם כן למאי ייחד הכתוב רק בכורות, ולא כל נדרים ונדבות דמותר גם לבעלים כמעשר שני וכלשון המקרא לעיל י"ב, ונראה דמכאן יצא הדרש בתמורה דף כ"א להקיש בכור למעשר, או מעשר לבכור ע"ש. אבל לפי הפשט מתחלה יש לבאר סוף המקרא למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים. ותניא בספרי והוא בתוספות קדושין דכ"ד וב"ב דכ"א לא ניתן מעשר שני אלא בשביל תלמוד ויראה, והפי' כי מעשר שני אינו נאכל אלא בירושלים, ואי אפשר לבעלים לאכול במשך ימי רגלים שבא לירושלים כל עשירית תבואתו, ועל כן או יושב בעצמו בירושלים גם אחרי הרגל, והרי אין לו עסק שמה כי אם תלמוד ויראה, ויהי פירוש כל הימים, אפילו כשתבוא לביתך ולא תמצא שם מדריכים לתורה כמו בירושלים, מכל מקום יהי התועלת מן הלימוד בירושלים, על אחרי ביאתך לביתך, או שמניח לתלמידים בירושלים, ובה התלמידים מתפרנסים ומתרבים, וזהו תכלית מצות מעשר שני להגדיל תורה. ומכאן איתא במדרש תנחומא כאן, עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר מכאן נהגו פרגמוטוין ומפרשי ימים להפריש אחד מעשרה לעמלי תורה, והיינו מעשר כספים, ולכאורה אינו מובן מהו לעמלי תורה, ולא לשארי צדקות, ולפי דברינו ניחא דאחר שמרומז מעשר כספים אצל מע"ש, ובמעשר שני כתיב מפורש התכלית משום תלמוד הכי נמי מעשר כספים, [והוא דאיתא ביו"ד סי' רמ"ט (ס"א) לעשות ממעשר כספים מצות אחרות, כמו נר לבית הכנסת, היינו מדרשה בירושלמי פ"א כב את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך, ומפרש בירושלמי מהונך כמו מראשית כל תבואתך, ונתבאר בזה בהע"ש סי' קל"ב אות א' בס"ד, אבל מדרשה דהאי קרא עשר תעשר מוכח רק לעמלי תורה].

"אחר" ו"אחרי" – שני ביאורים נפלאים

"אחרי ה' אֵלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֹתוֹ תִירְאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וְכוּ תִדְבְּקוּן" (יג, ה)

מסופר, כי ב"כנסייה הגדולה" הראשונה, נפגשו הגאון בעל "חפץ חיים" מראדין והאדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור. בשיחה ביניהם, שעסקה בעניינים שברומו של עולם, הזכיר ה"חפץ חיים" את הפסוק שלפנינו, והעיר עליו הערה נוקבת:

בחוקי הלשון, המילה "אחר" מתייחסת לדבר הסמוך לדבר שלפניו. המילה "אחרי", לעומת זאת, מתייחסת לדבר שאינו סמוך ממש, אלא מעט מופלג מן הדבר שלפניו. לאור זאת, יש לתמוה: הלא על האדם להתקרב אל הקב"ה ולא להתרחק, ואם כן היה מן הראוי לכתוב "אחר ה' אֵלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ", שמשמעותו התקרבות וסמיכות להקב"ה, ולא "אחרי"?

אלא – ביאר ה"חפץ חיים" – לעיתים תוקפות את האדם מחשבות של זיכרון ויאוש. נדמה לו שחוא עומד על סף התהום, רחוק ומרוחק מאביו שבשמיים, עד שהוא משוכנע כי הקב"ה לא יעזרהו בשעת מצוקתו הגדולה. אך גם זה הוא מתכסיסי היצר, המבקש להמיתו, ואין שמץ של אמת ברעיון פסול זה, שכן עד דכדוכה של נפש מקבל הקב"ה, האב הרחמן, את בניו ומושיעם בעת צרה, בכל עת ובכל מצב!

זו כוונת הפסוק: גם כאשר נדמה לאדם כי הוא במצב של "אחרי ה' אֵלֹהֵיכֶם", רחוק ומופלג ממנו, מכל מקום אל יתייאש, אלא יתאמץ גם אז ללכת ולהידבק בשכינה, אף בכוחותיו האחרונים, ויקיים את הפסוק "אשרי איש שלא ישכח וּבֶן אָדָם יִתְאַמֵּץ בָּךְ", ואז תבוא לו ישועת ה' כהרף עין.

נענה ה"אמרי אמת" והוסיף: אני אבאר את הפסוק בדרך החסידות: דוקא כאשר האדם מרגיש את עצמו מרוחק מהקב"ה, מתוך ענוות רוח ושברון לב כזה, הוא קרוב ביותר להקב"ה, ודוקא אז הוא זוכה ל"וּבֶן אָדָם יִתְאַמֵּץ בָּךְ", שכן "קרוב ה' לנשברי לב" – למי שליבו נכנע ושביר...

קִיט

בשעת פרידה מן הסוכה: בפרשת הרגלים ב"ראה" נאמר בפסח ובשבועות "במקום אשר יבחר השם לשכן שמו שם", ואילו בסוכות נאמר רק "במקום אשר יבחר השם", היינו שבסוכות, נשמטו התיבות "לשכן שמו שם" בנוגע לבית המקדש, מכיון שיש עוד מקום שחל שם שמים עליו, היינו הסוכה! לכן התואר של בית המקדש נשאר רק "במקום אשר יבחר השם". וכשם שמצינו הנהגות פרידה מירושלים אחרי עלייתם למקום של "לשכן שמו שם", כך יש ענין מיוחד של פרידה מסוכה, שאף בה מתקיים שיכון שמו. ובוזה נפרדים... מתוך אמירת ה"יהי רצון".